

ภาวะผู้นำแห่งสันติภาพกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในฐานะผู้ดูแลรักษาข้อมูล Peace Leadership with Cultural Heritage Conservation as Data Curator

ธัญชา สุวรรณเวช^๑

Thanachcha Suwannavach

Received: 11 April 2024

Revised: 14 May 2024

Accepted: 14 May 2024

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำแห่งสันติภาพในบริบทของผู้ดูแลรักษาข้อมูลในยุคการเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัล โดยเนื้อหาในบทความประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำแห่งสันติภาพ ภาวะผู้นำกับการสร้างแรงจูงใจในการสร้างนวัตกรรม และตัวอย่างของโครงการของผู้ดูแลรักษาข้อมูลที่น่าเทคโนโลยีมาประยุกต์กับการสร้างสันติภาพ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำแห่งสันติภาพ, ผู้ดูแลรักษาข้อมูล, การเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัล

Abstract

The aim of this article studies about the concept of peace leadership in the context of data curator in the digital transformation. The article focuses on peace Leadership concept and motivation for innovation and examples of data curator projects that apply technology to peacebuilding.

Keyword: Peace leadership, Data curator, Digital transformation

^๑ บรรณารักษ์ปฏิบัติการ กลุ่มบริการทรัพยากรสารสนเทศ สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร อีเมล: Thanachcha.suwanavach@gmail.com

Librarian, Practitioner Level, Information Service Group, National Library of Thailand, Fine Arts Department,

E-mail: Thanachcha.suwanavach@gmail.com

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นสังคมที่ก้าวเข้าสู่เทคโนโลยีและเป็นยุคแห่งการเริ่มต้นของปัญญาประดิษฐ์หรือเรียกสั้น ๆ ว่า AI (artificial intelligence : AI) ซึ่งสิ่งนี้ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของประชาชนมากขึ้น ถึงแม้ว่าโลกในยุคปัจจุบันจะเจริญก้าวหน้าด้วยวิทยาการทางเทคโนโลยีมากกว่าในอดีต แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าโลกในยุคนี้กำลังจะย้อนกลับเข้าสู่ภาวะสงครามที่อาจจะทวีความรุนแรงมากกว่าในศตวรรษที่ ๒๐ วิฤตการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่ถูกซ่อนไว้ได้พรมมาเป็นระยะเวลาอันนานและได้ปะทุออกมาส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นวงกว้าง สอดคล้องกับคำอธิบายของ Stevin Pinker ที่ได้ อธิบายว่าความรุนแรง คือแรงกดดันภายในตัวบุคคลและสังคม เมื่อถึงจุดหนึ่งจะระเบิดออกมา^๒ โดยสงครามระหว่างประเทศและการก่อการร้ายที่กำลังเกิดขึ้น ณ ขณะนี้ เช่น สงครามระหว่างอิสราเอลกับปาเลสไตน์ และสงครามระหว่างรัสเซียกับยูเครน ล้วนมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งในอดีตที่ไม่สามารถจัดการหรือหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้ในระยะยาว จึงส่งผลกระทบต่อปัจจุบัน ซึ่งรูปแบบของสงครามในยุคสมัยนี้มักจะอยู่ในรูปแบบสงครามพันทาง (hybrid warfare) ที่เน้นการใช้พลังอำนาจทางทหารทั้งในระดับยุทธการและยุทธวิธีในการทำสงคราม โดยใช้เครื่องมือทั้งกองกำลังในเครื่องบินนอกเครื่องแบบ การทุบ และข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและสันคลอนเสถียรภาพของฝ่ายตรงข้าม

หนึ่งในกลยุทธ์ของการทำสงครามที่เห็นได้ชัดคือ การทำลายอัตลักษณ์และประวัติศาสตร์ของฝ่ายตรงข้าม โดยเฉพาะสถาปัตยกรรมที่แสดงถึงภูมิปัญญาและสถานที่อันเป็นแหล่งความรู้ของชาติพันธุ์ เช่น หอสมุด พิพิธภัณฑ์ โบสถ์ แม้ว่าในปัจจุบันจะมีอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ (the world heritage convention) และกฎหมายสงครามหรือกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (international humanitarian law : IHL) เพื่อป้องกันการทำลายแหล่งมรดกโลกและกำหนดขอบเขตความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงกำหนดวิธีปฏิบัติต่อพลรบและพลเรือนอย่างมีมนุษยธรรมในระหว่างการทำสงคราม^๓ แต่กลับมีหลายประเทศไม่ปฏิบัติตาม ซึ่งความหมายของทรัพย์สินทางวัฒนธรรมได้ครอบคลุมถึงผลงานศิลปะ และแหล่งโบราณคดี เพราะฉะนั้นการโจมตีสิ่งที่อยู่ภายใต้การคุ้มครองตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศจึงถือเป็นการละเมิดข้อตกลง^๔

^๒ Snyder, "War No More: Why the World Has Become More Peaceful," *Foreign Affairs* 91 (2012): 153-159.

^๓ กระทรวงการต่างประเทศ. กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย. *กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๗, จาก: <https://treaties.mfa.go.th/th/content/กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ?cate=63d1f3c67-edb2e31af2af453>

^๔ ICRC. *กฎหมายสงครามทำงานอย่างไร รวมทั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๗, จาก <https://blogs.icrc.org/th/2022/07/06/ihl-rules-of-war-faq-geneva-conventions/>

ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมถือเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษอันแสดงถึงองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาที่ถูกสั่งสมมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันและยังเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชาติพันธุ์ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้ดูแลรักษาข้อมูลในการอนุรักษ์และสงวนรักษาข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม ทั้งที่สัมผัสไม่ได้ (intangible) และสัมผัสได้ (tangible) ไม่ให้ถูกทำลายหรือถูกกลืนไปจากความทรงจำของมวลมนุษยชาติ ซึ่งการสร้างสันติภาพในบริบทของผู้ดูแลรักษาข้อมูลในยุคการเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัล (digital transformation) สามารถนำทฤษฎีภาวะผู้นำแห่งสันติภาพมาประยุกต์ในการจัดทำนโยบายและการปฏิบัติหน้าที่ได้ อาทิ การคัดเลือกและการประเมินคุณค่า (appraisal) ข้อมูลที่จะอนุรักษ์และสงวนรักษา ทั้งนี้การนำแนวคิดของภาวะผู้นำแห่งสันติภาพมาปรับใช้ในงานของผู้ดูแลรักษาข้อมูล อาจไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่ต้นเหตุ แต่การเปิดโอกาสให้ผู้แพ่งสงครามหรือผู้ที่เสียเปรียบในความขัดแย้งสามารถบันทึกประวัติศาสตร์ในมุมมองของตนเองได้ ก็สามารถสร้างแรงบันดาลใจและแรงจูงใจให้สังคมโลกได้ตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์และสงวนรักษาข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำแห่งสันติภาพ

ภาวะผู้นำแห่งสันติภาพ (peace leadership) เป็นทฤษฎีการศึกษาภาวะผู้นำแบบสมัยใหม่ มีรากฐานมาจากการศึกษาด้านสันติภาพและการเปลี่ยนแปลงทางความขัดแย้ง (transformational conflict) รวมถึงจิตวิทยาด้านสันติภาพ^๕ ซึ่งคำว่าสันติภาพนั้นไม่มีคำนิยามที่ชัดเจนเพราะปรับเปลี่ยนไปตามมุมมองและการรับรู้ของบุคคลแต่ละกลุ่ม Peggy L. Chinn ได้ให้คำนิยามของสันติภาพไว้ว่าคือเจตนา กระบวนการ และผลลัพธ์ อีกทั้งได้อธิบายเพิ่มเติมว่า จุดประสงค์ของสันติภาพคือ การเห็นพ้องต้องกัน ในกำหนดค่านิยมและการปฏิบัติอันจะนำไปสู่ความสามัคคี ความเชื่อใจ และแนวทางการแก้ปัญหาต่อความขัดแย้งหรือความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ซึ่งกระบวนการของสันติภาพคือผลของการปฏิสัมพันธ์จากการสร้างข้อตกลงร่วมกัน และผลลัพธ์ที่ได้คือความสัมพันธ์ระหว่างความสามัคคี ความเชื่อใจ และแนวทางการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสันติภาพคือสิ่งที่เราเลือกมาให้เป็นต้นแบบของค่านิยมและสามารถปฏิบัติตามได้^๖

สันติภาพแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ สันติภาพเชิงลบ (negative peace) คือ การไม่มีความรุนแรงและความกลัวที่จะเกิดความรุนแรงขึ้น ส่วนสันติภาพเชิงบวก (positive peace) คือ ทศนคติและโครงสร้าง

^๕ McIntyre Miller, W. and Alomair, M. O., “Understanding integral peace leadership in practice: Lessons and learnings from women PeaceMaker narratives,” *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology* 28, 4 (2022): 437-448.

^๖ Van Zyl, E. and Campbell, A., *Peace Leadership : Self-transformation to Peace* (South Africa: KR Publishing, 2019) 2-14.

ทางสถาบันที่สามารถสร้างสังคมแห่งสันติภาพและทำให้สังคมแห่งสันติภาพนั้นคงอยู่^๗ สันติภาพเชิงลบมักเกิดขึ้นหลังจากสงครามได้เริ่มขึ้นแล้ว ในขณะที่สันติภาพเชิงบวกจะเน้นไปที่การสร้างสันติภาพแม้ในช่วงเวลาที่ปราศจากสงคราม ดังนั้นสันติภาพเชิงบวกจึงเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ผู้นำแห่งสันติภาพสามารถสร้างสันติภาพได้อย่างยั่งยืน^๘

McIntyre Miller^๙ ได้ให้คำนิยามของภาวะผู้นำแห่งสันติภาพไว้ว่า ภาวะผู้นำแห่งสันติภาพคือความสามารถในการปฏิสัมพันธ์เพื่อให้บุคคลและกลุ่มคนสามารถเผชิญหน้ากับความท้าทายต่อความขัดแย้งที่รุนแรง และสร้างระบบในสังคมให้มีทัศนคติเชิงบวกเพิ่มขึ้น ในขณะที่ Van Zyl and Campbell^{๑๐} ได้สรุปความหมายของภาวะผู้นำแห่งสันติภาพในเบื้องต้นไว้คือ ความสามารถในการมีอิทธิพลต่อตนเอง กลุ่มคน และทรัพยากร และใช้อิทธิพลนั้นส่งเสริมให้เกิดสันติภาพขึ้นทั้งต่อตนเองและกลุ่มคน รวมถึงเพื่อยกระดับสังคมให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังกล่าวถึงความท้าทายในการเผชิญหน้ากับความขัดแย้ง และการแผ่ขยายแนวคิดด้านสันติภาพให้เจริญงอกงามในสังคมโลก โดยสรุปแล้วภาวะผู้นำแห่งสันติภาพคือความสามารถในการสร้างอิทธิพลทั้งต่อตนเองและผู้อื่นให้เกิดแนวคิดหรือการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยแนวคิดแห่งสันติภาพ

การบูรณาการระหว่างแนวคิด ทฤษฎี และวิธีปฏิบัติของภาวะผู้นำแห่งสันติภาพสามารถนำเสนอผ่านกรอบทฤษฎีแบบองค์รวม (holon) หรือ Four-quadrant integral theory framework ของ Wilber และ McIntyre Miller and Alomair^{๑๑} ดังนี้

- ปัจจัยภายใน (innerwork) (Wilber's I quadrant) เป็นปัจจัยที่บุคคลเน้นไปในส่วนของตัวเอง ประสบการณ์และการพึ่งพาตนเองเพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ดำเนินสันติภาพ เช่น การเคารพตนเอง การเคารพผู้อื่น และการให้อภัย

^๗ Institute for Economics & Peace Measuring peace in a complex world, "Positive peace," GLOBALPEACE INDEX 2023 23, 90 (2023): 61.

^๘ Van Zyl, E. and Campbell, A., **Peace Leadership : Self-transformation to Peace** (South Africa: KR Publishing, 2019) 2-14.

^๙ McIntyre Miller, W., "Toward a scholarship of peace leadership," **International Journal of Public Leadership** 12 (2016): 216-226.

^{๑๐} Van Zyl, E., & Campbell, A., **Peace Leadership : Self-transformation to Peace** (South Africa: KR Publishing, 2019) 2-14.

^{๑๑} Wilber, K., **A theory of everything : an integral vision for business, politics, science, and spirituality** (N.P.: Shambhala Publication, 2000).

McIntyre Miller, W., and Alomair, M. O., "Understanding integral peace leadership in practice: Lessons and learnings from women PeaceMaker narratives," **Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology** 28, 4 (2022): 437-448.

- ชุมชน (community) (Wilber’s WE quadrant) คือ ประสบการณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำแห่งสันติภาพแบบร่วมกันของกลุ่มคนหรือชุมชน ได้แก่ แนวทางปฏิบัติและกระบวนการที่เป็นประชาธิปไตย, การสร้างขีดความสามารถขององค์กร, การส่งเสริมความหลากหลาย, การสร้างความสัมพันธ์, การสร้างพันธมิตร, การส่งเสริมทุนมนุษย์และทุนทางสังคม, การสร้างความไว้วางใจ และการใช้แนวทางปฏิบัติด้านภาวะผู้นำแบบปรับตัว

- องค์ความรู้ (knowledge) (Wilber’s IT quadrant) คือ ปัจจัยภายนอกของตัวบุคคล เน้นไปที่ทักษะ แนวปฏิบัติ และประสบการณ์ที่จำเป็นต่อทักษะของภาวะผู้นำด้านสันติภาพ รวมถึงแนวปฏิบัติที่แสดงถึงความเข้าใจต่อความรุนแรงและการสร้างสันติภาพ โดยมีแนวทางปฏิบัติ เช่น การเป็นผู้นำที่มีศีลธรรม การวางกลยุทธ์อย่างสร้างสรรค์ และประยุกต์หลักปฏิบัติของภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ รวมถึงทักษะในการเปลี่ยนแปลงความขัดแย้งไปสู่ความปรองดอง

- สภาพแวดล้อม (environment) (Wilber’s ITS quadrant) เน้นไปที่ปัจจัยภายนอกของกลุ่มคน เช่น แนวปฏิบัติด้านสันติภาพต่อสังคม และการสร้างวัฒนธรรมและความร่วมมือด้านสันติภาพ

ปัจจัยภายใน (innerwork: I) • โลกทัศน์ (worldview) • ความรุนแรงส่วนบุคคลและสันตินิยม (personal violence and pacifism) • การให้อภัย (forgiveness) • ความเห็นอกเห็นใจ (empathy) • ความสามารถในการปรับตัว (adaptability) • การมีสติ (mindfulness) • วิสัยทัศน์ (vision) • ภาวะผู้นำที่แท้จริง (authentic leadership) • การมองโลกในแง่ดีและมีความหวัง (optimism and hope)	องค์ความรู้ (knowledge: IT) • การเข้าใจถึงความรุนแรงและการรุกราน (understanding violence and aggression) • การสร้างสันติภาพ (peacebuilding) • การไม่ใช้ความรุนแรง (nonviolence) • ภาวะผู้นำแบบจริยธรรม (moral leadership) • กลยุทธ์ในการสร้างสรรค์ (creative strategization) • ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ (servant leadership) • การสนทนาและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (effective dialogue and communication) • การเจรจา (negotiation) • การไกล่เกลี่ย (mediation) • การสร้างโครงสร้างที่มีประสิทธิภาพ (creating effective structures) • การปรองดอง (reconciliation) • การแปรเปลี่ยนความขัดแย้ง (conflict transformation)
ชุมชน (community: WE) • แนวปฏิบัติและกระบวนการทางประชาธิปไตย (democratic practices and processes) • การเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กร (organizational capacity building) • การส่งเสริมความหลากหลาย (fostering diversity) • การสร้างความสัมพันธ์ (creating relationships) • การสร้างสัมพันธมิตร (building coalitions) • การส่งเสริมทุนทางสังคมและทุนมนุษย์ (fostering social and human capital) • สร้างความเชื่อใจ (building trust) • ภาวะผู้นำแบบปรับตัว (adaptive leadership) • การมองโลกในแง่ดีและมีความหวัง (optimism and hope)	สภาพแวดล้อม (environment: ITS) • การส่งเสริมให้สังคมปราศจากความรุนแรง (nonviolence social movement) • การสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติภาพ (creating culture of peace) • การสร้างเคลื่อนไหวและการสนับสนุน (activism and advocacy) • การปรับเปลี่ยนระบบและโครงสร้าง (shifting systems and structures) • ภาวะผู้นำแบบสร้างเครือข่ายและกระจายความเป็นผู้นำ (networked and distributed leadership) • ทฤษฎีความซับซ้อนและความอลวน (complexity and chaos theory)

ภาพที่ ๑ กรอบทฤษฎีแบบองค์รวมของการบูรณาการภาวะผู้นำแห่งสันติภาพ

จากปัจจัยข้างต้นการนำทฤษฎีมาบูรณาการกับการปฏิบัติทำให้เห็นภาพของภาวะผู้นำแห่งสันติภาพได้ชัดเจนมากขึ้น และการนำภาวะผู้นำแห่งสันติภาพไปปฏิบัติสามารถแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ๑) การนำตนเอง (lead self) คือ ความสามารถในการนำตนเองโดยใช้ความฉลาดทางอารมณ์ (emotional intelligence) เป็นตัวขับเคลื่อนในการพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้นำแห่งสันติภาพที่สามารถนำผู้อื่นในสังคมได้ ๒) การนำผู้อื่น (lead with other) ผู้นำแห่งสันติภาพต้องสามารถนำผู้อื่นได้แม้อยู่ในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและยากต่อการสร้างสันติภาพ ๓) การนำชุมชน (lead community) ผู้นำแห่งสันติภาพจะต้องสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนได้แม้จะอยู่ในสภาพแวดล้อมแห่งความขัดแย้ง เพื่อปฏิรูปให้สังคมเกิดความโปร่งใสและมีธรรมาภิบาลอันนำไปสู่การพัฒนาสันติภาพได้อย่างยั่งยืน โดยบทบาทหน้าที่ของผู้นำที่สามารถสร้างสันติภาพและคุณลักษณะของผู้นำแห่งสันติภาพมีดังนี้^{๑๒}

๑. กำหนดแนวทาง พัฒนาวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทางในอนาคต เพราะวิสัยทัศน์สามารถสร้างกลยุทธ์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็น เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ อีกทั้งวิสัยทัศน์เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำไปสู่การสร้างสันติภาพได้

๒. ทำให้ผู้คนในสังคมเห็นด้วย การสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาจะทำให้เกิดความเข้าใจและได้รับความร่วมมือจากผู้คนในสังคมนั้นได้ ซึ่งผู้นำจำเป็นจะต้องสื่อสารให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดความเข้าใจต่อวิสัยทัศน์ และวิธีการดำเนินการเพื่อให้เป้าหมายสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดไว้

๓. สร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจ ปลุกพลังให้ประชาชนเอาชนะอุปสรรคทางการเมืองและข้อจำกัดด้านทรัพยากร เพราะการสร้างควมพึงพอใจขั้นพื้นฐานนั้นมักจะไม่สามารถเติมเต็มความปรารถนาของมนุษย์ได้ ดังนั้นผู้นำควรจะต้องสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ด้านสันติภาพ

๔. สร้างความเปลี่ยนแปลงและสร้างวิสัยทัศน์ด้านสันติภาพ

๕. คุณลักษณะของผู้นำแห่งสันติภาพ

๑) สามารถเผชิญหน้ากับความขัดแย้งที่ท้าทายได้

๒) เป็นแบบอย่างให้ผู้คนสามารถมีทัศนคติที่ดีต่อกัน (positive peace)

๓) สนับสนุนให้สังคมเจริญรุ่งเรืองและมีมนุษยธรรมมากขึ้น

๔) สนับสนุนให้เกิดวัฒนธรรมแห่งสันติภาพทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

๕) สร้างพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อทำให้สังคมเจริญรุ่งเรือง

^{๑๒} Van Zyl, E., and Campbell, A., *Peace Leadership : Self-transformation to Peace* (South Africa: KR Publishing, 2019) 2-16.

๖) นำทางให้ผู้คนไปสู่ความสำเร็จด้านสันติภาพ

๗) สร้างแรงบันดาลใจและทำให้สังคมเป็นหนึ่งเดียวกัน

ตัวอย่างของผู้ที่มีภาวะผู้นำแห่งสันติภาพคือ Nelson Mandela ประธานาธิบดีผิวสีคนแรกของประเทศแอฟริกาใต้ เขาได้เปลี่ยนบทบาทของตัวเองจากนักการเมืองและนักสู้เพื่อเสรีภาพสู่การเป็นผู้นำแห่งสันติภาพ โดยเขาได้เรียนรู้จากประสบการณ์ว่าความสามารถในการนำตนเองเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการเป็นผู้นำแห่งสันติภาพ เมื่อรู้จักตัวเองและมีความมั่นใจในสิ่งที่ทำอยู่กระบวนการนี้จะเป็นพลังนำไปสู่ความสำเร็จ ยิ่งไปกว่านั้นการมีทักษะในการเข้าใจตนเองและความฉลาดทางอารมณ์สามารถช่วยให้เข้าใจในสิ่งที่สำคัญได้อย่างลึกซึ้ง^{๑๓}

ภาวะผู้นำกับการสร้างแรงจูงใจในการสร้างนวัตกรรม

การจัดทำโครงการดูแลรักษาข้อมูลให้สอดคล้องกับแนวคิดของภาวะผู้นำแห่งสันติภาพเป็นเรื่องที่ผู้นำองค์กรมีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมและดึงศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสามารถสร้างนวัตกรรมในการทำงานให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัล (digital transformation) โดยเฉพาะการสร้างสรค์นวัตกรรมผ่านการจัดทำโครงการเพื่ออนุรักษ์และสงวนรักษาข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมให้ผู้คนทุกระดับ ทุกศาสนา และทุกเชื้อชาติในสังคมโลกสามารถบันทึกประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของตนเอง รวมทั้งสามารถเข้าถึงข้อมูลนั้นได้ทุกช่วงเวลาที่ต้องการใช้งานโดยปราศจากอุปสรรค

ปัจจุบันภารกิจของผู้ดูแลรักษาข้อมูลได้ขยายขอบเขตในการอนุรักษ์และสงวนรักษาข้อมูลมากกว่าในอดีต เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีข้อมูลจึงไม่ถูกจำกัดอยู่ในรูปแบบทางกายภาพ (physical form) หรือแอนะล็อกเพียงอย่างเดียวเท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงรูปแบบดิจิทัลด้วย รูปแบบของข้อมูลดิจิทัลแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ ๑) เป็นดิจิทัลตั้งแต่เริ่มสร้าง (born-digital) ๒) เป็นตัวแทนของข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบกายภาพหรือแอนะล็อก (digital surrogates of analog material)^{๑๔} ด้วยเหตุนี้ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้ดูแลรักษาข้อมูลและยังเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของพฤติกรรมการสร้างสรค์นวัตกรรม (innovative behavior) ซึ่งมีความสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทั้งระดับองค์กรและระดับโลก เพราะฉะนั้นการเป็นผู้นำที่ดีจำเป็นต้องสนับสนุนและกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดพฤติกรรมนี้ได้

^{๑๓} Van Zyl, E., and Campbell, A., **Peace Leadership : Self-transformation to Peace** (South Africa: KR Publishing, 2019) 3-4.

^{๑๔} Sandusky, R. J., "How recordkeeping ensures trust in digital archives," **Proceedings of the Association for Information Science and Technology** 54, 1 (2017): 96-797.

พฤติกรรมการสร้างสรค์นวัตกรรม (innovative behavior) หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างนวัตกรรม โดยพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมจะประกอบด้วย การตระหนักถึงปัญหาและหาทางออก การแสวงหาการสนับสนุนทางความคิด และการทำให้เกิดต้นแบบ^{๑๕} ประเวศ ชุ่มเกษรกุลกิจ และศรีมาจ ฦ วิเชียร^{๑๖} กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการสร้างพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานแบ่งออกเป็น ๔ ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านลักษณะงาน ปัจจัยด้านคุณลักษณะทางสังคม และปัจจัยด้านคุณลักษณะขององค์กร และแบ่งมิติของการทำงานออกเป็น ๓ มิติ ได้แก่

๑. การสร้างความคิด (idea generation) หมายถึง การสร้างความคิดที่แปลกใหม่และมีประโยชน์ ขั้นตอนนี้จะเริ่มจากการที่บุคคลรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับงานในด้านต่าง ๆ และพยายามหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาจนเกิดเป็นความคิดที่แปลกใหม่

๒. การสนับสนุนความคิด (idea promotion) หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งได้สร้างความคิดใหม่ขึ้นมาและต้องการหาผู้มีอำนาจหรือผู้สนับสนุนความคิดใหม่นั้นโดยการทำกิจกรรมทางสังคมบางอย่างเพื่อให้บุคคลเหล่านี้สนับสนุนความคิดใหม่ของเขา เพื่อให้ความคิดใหม่นั้นสามารถออกมาเป็นรูปธรรมได้

๓. การทำให้ความคิดเป็นจริง (idea realization and innovation) เป็นพฤติกรรมต่อเนื่องจาก ๒ มิติข้างต้น โดยมีมตินี้คือขั้นตอนการทำความคิดใหม่นั้นให้เป็นรูปธรรม โดยส่วนใหญ่จะสร้างเป็นโมเดลต้นแบบ ทำให้นวัตกรรมที่สร้างอยู่ในรูปแบบที่จับต้องได้

จากบทความข้างต้นสังเกตได้ว่ามิติของการสนับสนุนความคิดในข้อที่ ๒ เป็นส่วนจำเป็นเพราะทำให้ความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยบทบาทของผู้นำคือการสร้างแรงจูงใจ และช่วยสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมและนำนวัตกรรมนั้นมาใช้ในการทำงานและแก้ไขความขัดแย้งได้และอาจนำไปสู่การสร้างภาวะผู้นำแห่งสันติภาพ ซึ่งสุธีรา นิมิตรนิวัฒน์^{๑๗} ได้กล่าวว่ารูปแบบการบริหารและบรรยากาศในการทำงาน เช่น รูปแบบความเป็นผู้นำ และการสนับสนุนจากผู้บริหาร เป็นปัจจัยหนึ่งของสังคมและองค์กรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม

^{๑๕} Scott, S. G. and Bruce, R. A., "Determinants of innovative behavior: A path model of individual innovation in the workplace," *Academy of Management Journal* 37, 1 (1994): 580-607.

^{๑๖} ประเวศ ชุ่มเกษรกุลกิจ และศรีมาจ ฦ วิเชียร, "พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน: แนวคิด ปัจจัยเชิงสาเหตุความท้าทาย," *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา* ๑๐, ๑ (๒๕๖๑): ๒๖-๓๗.

^{๑๗} สุธีรา นิมิตรนิวัฒน์, "การรับรู้ความสามารถของตนเองพลั้งขับเคลื่อนสู่พฤติกรรมสร้างนวัตกรรม," *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์* ๑๔, ๒ (๒๕๖๒): ๑๓๖-๑๔๘.

หน้าที่หนึ่งของผู้นำที่ดีคือ สามารถผลักดันและพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ของผู้ปฏิบัติงานหรือลูกน้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสร้างสังคมหรือบรรยากาศให้เหมาะสมต่อการทำงาน ซึ่งสิ่งสำคัญคือการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ตาม ทั้งนี้ผู้นำต้องมีทักษะและกลยุทธ์ในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและทำให้ผู้ตามตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง โดยทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจ (reinforcement theory of motivation) ของ Burrhus Frederic Skinner นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจ ๔ ประการ ได้แก่^{๑๘}

๑. แรงเสริมทางบวก (positive reinforcement) คือ การกระทำที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมทางบวกทั้งในปัจจุบันและอนาคต เช่น การเลื่อนขั้น และการขึ้นเงินเดือน

๒. การหลีกเลี่ยง (avoidance) หรือ แรงเสริมทางลบ (negative) เกิดขึ้นเมื่อผู้ตามทำพฤติกรรมทางลบและไม่เหมาะสม ผู้นำจึงต้องใช้การหลีกเลี่ยงหรือแรงเสริมทางลบในการแก้ปัญหา เช่น ออกคำสั่งหรือนโยบายเพื่อห้ามพฤติกรรมนั้น

๓. การลงโทษ (punishment) คือ การลงโทษเพื่อยุติพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง เช่น ละเมิดกฎเกณฑ์ของหน่วยงาน แต่ทั้งนี้การเสริมแรงในลักษณะนี้ไม่ควรใช้บ่อย เพราะผู้ตามจะไม่เกรงกลัว

๔. การเพิกเฉย (extinction) คือ การไม่ให้คุณค่ากับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เพื่อลดการกระทำของพฤติกรรมนั้น

อย่างไรก็ตามการนำทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจไปปรับใช้ในองค์กรอาจไม่ได้ผลเสมอไป ผู้นำควรเรียนรู้และทำความเข้าใจกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านลักษณะนิสัยและด้านทฤษฎีความต้องการ เช่น ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow (Maslow's hierarchy of needs) และทฤษฎี ๒ ปัจจัยของ Herzberg (Herzberg's two-factor theory) เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจที่ตรงกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงานและนำไปสู่ความสำเร็จในการสร้างนวัตกรรมให้กับองค์กร โดยในหัวข้อถัดไปจะเป็นตัวอย่างของโครงการอนุรักษ์และสงวนรักษาขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาข้อมูลซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้นำขององค์กรเหล่านั้นได้ตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมในสังคมโลกที่กำลังจะถูกทำลายหายไปเนื่องจากภาวะสงคราม และเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานด้านการดูแลรักษาข้อมูลสามารถสร้างสรรค์โครงการที่สอดคล้องกับแนวคิดของภาวะผู้นำแห่งสันติภาพได้

^{๑๘} StudySmarter. **Reinforcement Theory**. [Online]. Retrieved 1 April 2024, from: <https://www.studysmarter.co.uk/explanations/business-studies/human-resources/reinforcement-theory/>

ตัวอย่างโครงการของผู้ดูแลรักษาข้อมูลที่น่าเทคโนโลยีมาประยุกต์กับการสร้างสันติภาพ

ภารกิจของผู้นำด้านการดูแลรักษาข้อมูลในปัจจุบันต้องเผชิญหน้ากับความท้าทายต่อความเปลี่ยนแปลงทั้งการเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัลและความต้องการของผู้ใช้บริการ ประกอบกับสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั่วโลก ส่งผลให้การดูแลรักษาข้อมูลต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และนโยบายเพื่อให้ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงนี้ ซึ่งในหัวข้อนี้ได้ยกตัวอย่างของโครงการที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมมาจำนวน ๒ โครงการได้แก่ โครงการ Backup Ukraine และโครงการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของชาวยูเครนในรูปแบบออนไลน์ (Saving Ukrainian Cultural Heritage Online: SUCHO) มีรายละเอียดดังนี้

ตัวอย่างแรกของการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ให้เข้ากับการรักษาสันติภาพ คือ Polycam หนึ่งในแอปพลิเคชันของโครงการ Backup Ukraine หรือโครงการฐานข้อมูลเพื่ออนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมในยูเครน โดยโครงการนี้เกิดจากความร่วมของ ๓ องค์กร ได้แก่ Virtue Worldwide, Blues shield Danish และคณะกรรมการแห่งชาติเดนมาร์กขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (Danish United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization National Commission)^{๑๙} โดยโครงการนี้ได้เริ่มขึ้นหลังจากยูเครนถูกรุกรานโดยรัสเซียเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๖๕ มีจุดประสงค์เพื่ออนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ของประเทศยูเครนด้วยการจัดเก็บผ่านระบบดิจิทัล เปรียบเสมือนเป็นพื้นที่ที่ไม่อาจถูกทำลายจากสงครามได้ จุดเด่นของแอปพลิเคชันคือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เป็นผู้บันทึกเหตุการณ์และมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลทางมรดกวัฒนธรรม^{๒๐} กล่าวคือประชาชนสามารถบันทึกภาพสถานที่หรือสิ่งของ เช่น อาคารบ้านเรือนที่ถูกทำลาย ซากรถถัง อนุสาวรีย์ ตลอดจนข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ผ่านแอปพลิเคชัน Polycam บนโทรศัพท์มือถือของตนเอง ซึ่งตัวแอปพลิเคชันได้ใช้ซอฟต์แวร์สร้างโมเดล ๓ มิติ ที่มีคุณภาพสูง จากนั้นภาพถ่าย ๓ มิติจะถูกจัดเก็บภายในคลังดิจิทัลอย่างถาวรในรูปแบบ Augmented reality หรือ AR ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ผสานโลกแห่งความเป็นจริงเข้ากับโลกเสมือนผ่านอุปกรณ์ทางด้านฮาร์ดแวร์รวมกับการใช้ซอฟต์แวร์ต่าง ๆ ทำให้สามารถมองเห็นภาพที่มีลักษณะเป็นวัตถุแสดงผลในจอภาพกลายเป็นวัตถุ

^{๑๙} Tucker, E. Ukrainians are using 3D technology to preserve hundreds of cultural Artifacts in adigital archive, far away from Russia's attacks. [Online]. Retrieved 28 April 2024, from: <https://edition.cnn.com/style/article/ukraine-uses-3d-technology-to-preserve-cultural-heritage/index.html#:~:text=The%20app's%20software%20generates%20a,the%20reach%20of%20Russian%20attacks>

^{๒๐} Campaigns of the world. Backup Ukraine – Preserving Ukraine's Cultural Heritage: A Digital Backup in the Cloud. [Online]. Retrieved 27 March 2024 from: <https://campaignsoftheworld.com/outdoor/backup-ukraine/>

๓ มิติลอยอยู่เหนือพื้นผิวจริง^{๒๑} นอกจากนี้เจ้าของแอปพลิเคชันได้แนะนำให้ประชาชนบันทึกวิดีโอและเคลื่อนไหววัตถุนั้นอย่างช้า ๆ และถ่ายจากทุกมุมที่สามารถทำได้เพื่อเก็บรายละเอียด

ผู้ริเริ่มโครงการได้กล่าวว่าด้วยคุณภาพระดับสูงของเทคโนโลยีทำให้โมเดล ๓ มิติที่ถูกสร้างขึ้นโดยแอปพลิเคชันสามารถสำรวจและศึกษาได้เสมือนวัตถุและสถานที่ต้นแบบ ด้วยวิธีการฉายแสดงในขนาดเทียบเท่ากับพื้นที่จริง รวมถึงยังสามารถใช้สร้างสิ่งประดิษฐ์ทางมรดกวัฒนธรรมที่ครั้งหนึ่งเคยถูกทำลายไปแล้วให้สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้เหมือนต้นแบบ ในช่วงเริ่มต้นโครงการได้เปิดรับอาสาสมัคร ซึ่งมีผู้สมัครมากกว่า ๒๕๐ คน รวมถึงประชาชนชาวยูเครนเองก็ได้มีการติดตั้งแอปพลิเคชันนี้ไปแล้วมากกว่า ๖,๐๐๐ คน^{๒๒} ด้วยการได้รับความสนใจเป็นวงกว้างจากประชาชน ดังนั้นผู้นำของโครงการจึงได้ติดต่อกับ Heritage Emergency Rescue Initiative ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้กระทรวงวัฒนธรรมของยูเครนและประสานงานไปยังผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมการสแกนแบบ ๓ มิติ ทั้งในยูเครนและทั่วโลก เพื่อให้แอปพลิเคชันสามารถสแกนภาพได้ใหญ่ขึ้นและรวดเร็วมากกว่าเดิม

แอปพลิเคชัน Polycam ได้รับรางวัล Grand Prix จาก Cannes Lion Award ในสาขา Digital Craft ซึ่งเป็นรางวัลสูงสุด^{๒๓} ถึงแม้ว่าในปัจจุบันแอปพลิเคชันนี้อาจจะไม่ได้อยู่ในกระแสท่ามกลางที่ผ่านมา แต่สิ่งที่ต้องยอมรับคือการสร้างโครงการฐานข้อมูลเพื่อบริการมรดกวัฒนธรรมในยูเครนได้กระตุ้นให้เกิดความตระหนักรู้ต่อผู้คนทั่วโลกในคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมและเป็นจุดเริ่มต้นของประเด็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีนี้ไปใช้ในประเทศที่กำลังเผชิญหน้ากับความขัดแย้งและภาวะสงครามเหมือนกรณีรัสเซีย-ยูเครน รวมถึงประชาชนชาวยูเครนก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการปกป้องประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ตนเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งยูเครนโดนทำลายทรัพย์สินทางมรดกวัฒนธรรมไปแล้วไม่ต่ำกว่า ๓๖๗ ครั้ง อาทิ พิพิธภัณฑ์ หอสมุด สุสานชาวยิวที่มีอายุมากกว่าร้อยปี โดย Iain Thomas ผู้อำนวยการฝ่าย Creative ของบริษัท Virtue Worldwide และเป็นหนึ่งในผู้ก่อตั้งโครงการได้กล่าวว่าพวกเขาได้สร้างระบบที่เป็นต้นแบบในการปกป้องสิ่งประดิษฐ์ทางมรดกวัฒนธรรมซึ่งผู้คนทั่วโลกสามารถใช้ได้ในอนาคตเมื่อต้องเผชิญหน้ากับความขัดแย้งที่รุนแรง “We’ve created a precedent here in terms

^{๒๑} จิราภรณ์ ปกรณ์. AR (Augmented Reality) เทคโนโลยีโลกเสมือนผสานโลกแห่งความจริง. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๗, จาก: <https://www.scimath.org/article-technology/item/7755-ar-augmented-reality>

^{๒๒} The MATTER. ยูเครนใช้วิธีสร้างโมเดล ๓ มิติออนไลน์ ที่ระเบิดรัสเซียก็ทำลายไม่ได้ เพื่อรักษาไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๗ จาก: <https://thematter.co/brief/177719/177719>

^{๒๓} Blue Shield International. Backup Ukraine wins award. [Online]. Retrieved 26 March 2024, from: <https://theblueshield.org/backup-ukraine-wins-award/>

of protecting cultural artifacts and a model, a system that people can use going forward as conflict develops”^{๒๔}

ตัวอย่างที่สอง คือ Internet Archive ได้จัดกิจกรรมบรรยายทางออนไลน์ในหัวข้อ AI @ IA: Research in the Age of Artificial Intelligence หรือการวิจัยในยุคปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งโครงการวิจัย SUCHO (Saving Ukrainian Cultural Heritage Online) หรือ โครงการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของชาวยูเครนในรูปแบบออนไลน์บรรยายโดย Quinn Dombrowski และ Alyssa Virker^{๒๕} เป็นโครงการที่เปิดรับอาสาสมัครในระดับนานาชาติเพื่อทำหน้าที่ปกป้องข้อมูลดิจิทัลของประเทศยูเครนในเชิงมรดกวัฒนธรรม โครงการนี้ได้เปิดตัวเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ และได้รับการสนับสนุนจากอาสาสมัคร ๑,๐๐๐ คนภายในสัปดาห์แรกที่เปิดตัวโครงการ

จุดประสงค์หลักของโครงการคือ การจัดเก็บและสงวนรักษาข้อมูลดิจิทัลเชิงมรดกวัฒนธรรมในรูปแบบออนไลน์ของชาวยูเครน เพราะเมื่อภาวะสงครามสิ้นสุดลงข้อมูลดิจิทัลเหล่านี้ก็จะถูกกู้คืนและเก็บรักษาไว้ดังเดิม ซึ่งสงครามไม่เพียงแต่สร้างความเสียหายหรือทำลายมรดกวัฒนธรรมทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังสร้างความเสี่ยงให้กับข้อมูลดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับมรดกวัฒนธรรมอีกด้วย ข้อมูลดิจิทัลทั้งในรูปแบบ Born digital และข้อมูลที่ผ่านการแปลงเป็นดิจิทัล (digitized) รวมไปถึงภาพถ่ายและไฟล์อื่น ๆ ซึ่งถูกจัดเก็บไว้ในเซิร์ฟเวอร์ ล้วนอาจถูกทำลายหรือเกิดความเสียหายในระหว่างการโดนโจมตีหรือไฟฟ้านดับ แม้แต่เว็บไซต์ที่มีเจ้าของ (host) อยู่นอกยูเครน ตัวเว็บไซต์ก็อาจจะสูญหายหรือโดนทำลายด้วยเช่นกัน หากเจ้าของเว็บไซต์ไม่สามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายได้ สิ่งที่น่าสนใจในการบรรยายออนไลน์ของโครงการนี้คือ การจัดเก็บคอลเล็กชัน Meme เกี่ยวกับสถานการณ์สงครามรัสเซีย-ยูเครนที่ประชาชนโพสต์ลงในสื่อสังคมออนไลน์ภายใต้มุมมองของชาวยูเครน และนำมาเรียงเป็นภาพติดต่อกันหรือที่เรียกว่า Memes Wall จากนั้นจึงสร้างคำอธิบาย (annotation) ในแต่ละภาพเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งโครงการอยู่ในขั้นตอนการพัฒนาเครื่องตีความทางภาษาและบริบททางวัฒนธรรม (machine interpretability)

^{๒๔} Tucker, E. Ukrainians are using 3D technology to preserve hundreds of cultural Artifacts in a digital archive, far away from Russia's attacks. [Online]. Retrieved 28 April 2024, from: <https://edition.cnn.com/style/article/ukraine-uses-3d-technology-to-preserve-cultural-heritage/index.html#:~:text=The%20app's%20software%20generates%20a,the%20reach%20of%20Russian%20attacks>

^{๒๕} Internet Archive. AI @ IA: Research in the Age of Artificial Intelligence — Internet Archive's Annual Celebration. [Online]. Retrieved 12 October 2023, from: <https://www.youtube.com/watch?v=USKMXT6t42w>

โดย Meme ไม่ใช่เพียงแค่มุกตลกแต่ Meme ยังสะท้อนถึงความคิดเห็นและมุมมองทางวัฒนธรรม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ของคน สัตว์ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่สร้างความขบขันในวัฒนธรรมนั้น ๆ^{๒๖}

Alyssa Virker หนึ่งในผู้ก่อตั้งโครงการและผู้บรรยายได้กล่าวว่า “การสงวนรักษา Memes ถือเป็นการจัดเก็บประวัติศาสตร์และบริบททางอารมณ์ รวมไปถึงมุมมองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นร่วมกันของชาว ยูเครน ณ ช่วงเวลาแห่งสงครามได้” โดย SUCHO และ Internet Archive ได้ร่วมมือกันต่อต้านเป้าหมายของรัสเซียในการลบวัฒนธรรมของชาวยูเครนออกจากประวัติศาสตร์ของสังคมโลก ปัจจุบัน SUCHO ได้ใช้พื้นที่ในการจัดเก็บและสงวนรักษาเว็บไซต์ของยูเครนไปแล้วกว่า ๕๐ เทราไบต์ (terabytes)^{๒๗}

สรุป

การสร้างสันติภาพให้กับโลกในยุคดิจิทัลไม่จำกัดเพียงแต่การเป็นผู้นำทางด้านการเมือง การปกครองเท่านั้น แต่ผู้นำด้านอื่น ๆ ก็สามารถสร้างสันติภาพในแนวทางของตนเองได้เช่นกัน ดังในกรณีของผู้นำด้านการดูแลรักษาข้อมูลอย่าง Internet Archive ที่ได้สนับสนุนโครงการเพื่ออนุรักษ์ข้อมูลและสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมของรัฐที่ตกเป็นรองในภาวะสงคราม โดยโครงการดังกล่าวสามารถสร้างแบบอย่างที่ดีและสนับสนุนให้สังคมได้เห็นแนวทางการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพราะผู้ดูแลรักษาข้อมูลได้คำนึงถึงความเสมอภาคในการคัดเลือกและประเมินคุณค่าของข้อมูลที่จะอนุรักษ์และสงวนรักษา แม้สิ่งนี้จะเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุแต่การสนับสนุนให้ผู้คนในสังคมได้เห็นถึงความสำคัญและร่วมมือกันสงวนรักษาและอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ไปจนถึงภาษาของรัฐที่มีอำนาจน้อยกว่าและกำลังเผชิญกับความอยุติธรรมก็สามารถสร้างค่านิยมและบรรทัดฐานแห่งศีลธรรมให้สังคมในโลกยุคดิจิทัลได้เป็นอย่างดี เพราะการบันทึกข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมต้องไม่ถูกจำกัดอยู่เพียงแค่ผู้ที่ชนะสงครามอย่างเดียวเท่านั้น แต่ผู้ที่แพ้สงครามก็มีสิทธิ์ที่จะบันทึกข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมของตนเองไว้ในความทรงจำของมวลมนุษยชาติได้เช่นเดียวกัน

บรรณานุกรม

กระทรวงการต่างประเทศ. กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย. **กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๗, จาก: <https://treaties.mfa.go.th/th/content/กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ?cate=63d1f3c67edb2e31af2af453>

^{๒๖} ไทยรัฐออนไลน์. **มีม (Meme) คืออะไร? เปิดที่มาจุดเริ่มต้นมีม มุกขำขันบนโลกออนไลน์**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๗, จาก: <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2689753>

^{๒๗} SUCHO. **About SUCHO**. [Online]. Retrieved 30 March 2024, from: <https://www.sucho.org/>

จิราภรณ์ ปกรณ์. **AR (Augmented Reality) เทคโนโลยีโลกเสมือนผสมผสานโลกแห่งความจริง.**

[ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๗, จาก: <https://www.scimath.org/article-technology/item/7755-ar-augmented-reality>

ไทยรัฐออนไลน์. **มีม (Meme) คืออะไร? เปิดที่มาจุดเริ่มต้นมีม มุกขำขันบนโลกออนไลน์.** [ออนไลน์].

สืบค้นเมื่อ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๗, จาก: <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2689753>

ประเวศ ชุ่มเกษรกุลกิจ และศรีมาจ ฦ วิเชียร. “พฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน: แนวคิด

ปัจจัยเชิงสาเหตุความท้าทาย.” **วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา.** ๑๐, ๑ (๒๕๖๑): ๒๖-๓๗.

ศิริน เลขาวิจิตร และรัชนิวรรณ วนิชย์ถนอม. “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อพฤติกรรมกรรมการ
สร้างสรรค์นวัตกรรมของข้าราชการครู โดยมีสภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นตัวแปรสื่อและการเสริมสร้าง
พลังอำนาจในเชิงจิตวิทยาเป็นตัวแปรกำกับ.” **วารสารพฤติกรรมศาสตร์.** ๒๓ (๒๕๖๐): ๔๑-๕๔.

สุธีรา นิมิตรนิวัฒน์. “การรับรู้ความสามารถของตนเองพลังขับเคลื่อนสู่พฤติกรรมสร้างนวัตกรรม.”

วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์. ๑๔, ๒ (๒๕๖๒): ๑๓๖-๑๔๘.

Blue Shield International. **Backup Ukraine wins award.** [Online]. Retrieved 26 March 2024,
from: <https://theblueshield.org/backup-ukraine-wins-award/>

Campaigns of the world. **Backup Ukraine – Preserving Ukraine’s Cultural Heritage:**

A Digital Backup in the Cloud. [Online]. Retrieved 27 March 2024, from:

<https://campaignsoftheworld.com/outdoor/backup-ukraine/>

ICRC. **กฎหมายสงครามทำงานอย่างไร รวมทุกข้อสงสัยเกี่ยวกับกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ.**

[ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๗, จาก <https://blogs.icrc.org/th/2022/07/06/ihl-rules-of-war-faq-geneva-conventions/>

Internet Archive. **AI @ IA: Research in the Age of Artificial Intelligence — Internet**

Archive's Annual Celebration. [Online]. Retrieved 12 October 2023, from:

<https://www.youtube.com/watch?v=USKMXT6t42w>.

McIntyre Miller, W. “Toward a scholarship of peace leadership.” **International Journal
of Public Leadership.** 12 (2016): 216-226.

McIntyre Miller, W. and Alomair, M. O. “Understanding integral peace leadership in
practice: Lessons and learnings from women PeaceMaker narratives.” **Peace
and Conflict: Journal of Peace Psychology.** 28, 4 (2022): 437-448.

- Northouse, P. G. **Leadership : theory and practice**. Sage publication: N.P., 2004.
- Sandusky, R. J. “How recordkeeping ensures trust in digital archives.” **Proceedings of the Association for Information Science and Technology**. 54, 1 (2017): 96-797.
- Scott, S. G. and Bruce, R. A. “Determinants of innovative behavior: A path model of individual innovation in the workplace.” **Academy of Management Journal**. 37, 1 (1994): 580-607.
- Snyder, T. “War No More: Why the World Has Become More Peaceful.” **Foreign Affairs**. 91 (2012): 153-159.
- StudySmarter. **Reinforcement Theory**. [Online]. Retrieved 1 April 2024, from: <https://www.studysmarter.co.uk/explanations/business-studies/human-resources/reinforcement-theory/>
- SUCHO. **About SUCHO**. [Online]. Retrieved 30 March 2024, from: <https://www.sucho.org/>
- Tekulu, F. B. “The effect of war on basic infrastructures of Eastern Tigray, Ethiopia” **GeoJournal**. 89, 1 (2024): 1-12.
- The MATTER. **ยูเครนใช้วิธีสร้างโมเดล 3 มิติออนไลน์ ที่ระเบิดรัสเซียก็ทำลายไม่ได้ เพื่อรักษาไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๗, จาก: <https://thematter.co/brief/177719/177719>
- Tucker, E. **Ukrainians are using 3D technology to preserve hundreds of cultural Artifacts in A digital archive, far away from Russia’s attacks**. [Online]. Retrieved 28 April 2024, from: <https://edition.cnn.com/style/article/ukraine-uses-3d-technology-to-preserve-cultural-heritage/index.html#:~:text=The%20app's%20software%20generates%20a,the%20reach%20of%20Russian%20attacks>
- Van Zyl, E. and Campbell, A. **Peace Leadership : Self-transformation to Peace**. South Africa: KR Publishing, 2019.
- Wilber, K. **A theory of everything : an integral vision for business, politics, science, and spirituality**. N.P.: Shambhala Publication, 2000.